

Magnus Dahlstedt: Reserverad demokrati. Representation i ett mångetniskt Sverige. Boréa Bokförlag. Umeå 1995, 360 s.

Syftet med Dahlstedts avhandling "Reserverad demokrati" är att empiriskt såväl som teoretiskt problematisera svensk demokrati i ljuset av representationsproblemet. Han karakteriserar sitt arbete som en berättelse om hur svensk demokrati reserveras, förbehålls och skiktas längs etniska linjer. Empiriskt och teoretiskt belyser den processer som ger "invandrare" en underordnad position i den svenska samhällshierarkin. Dahlstedt strävar till att närmare granska de olika roller, identiteter och föreställningar som skapas då "invandrare representeras".

Representationens problem rör ett symboliskt skapande av svenskhet som motpol till invandraskap. Då invandrarna deltar i politiken kan de både motverka och medverka till rangordning och åtskiljande i samhället. Omkring tolv procent

av Sveriges befolkning är född utomlands, men andelen förtroendevalda med utländsk bakgrund motsvarar inte alls den nivån. I partierna finns en rad subtila mekanismer som i viss mån utestänger invandrare. Förutom känslomässigt relaterade hinder kan begränsad tillgång till olika slags nätverk vara ett annat hinder mot inträde i det politiska livet. Förtroendevalda med utländsk bakgrund hänvisas särskilt till invandrings- och integrationsfrågor i politiken. Rollen som "invandrapolitiker" blir överskuggande.

Kampen om representation bedrivs på flere arenor i samhället. Boken skärskådar tre arenor – partipolitiken, nyhetsmedierna och populärkulturen. Dahlstedt menar att förståelsen av det samtida samhället behöver röra sig bortom den konventionella tendensen att avgränsa det politiska till en snävt avgränsad sfär eller arena i samhället – den formaliserade politiken. Därför bör politik- och demokratiforskning och populärkulturforskning bedrivas tillsammans.

Det demokratiska styresättet byggdes på en kulturellt homogen befolkning. Demokratiska styrelseformer bortom nationell inramning blev otänkbara, vilket är paradoxalt, eftersom europeiska länder sedan århundraden byggt stora delar av sin makt och rikedom på rörlighet, nämligen hårt arbetande invandrare. Den nationella gemenskapen är emellertid inte en förutsättning för politisk samvaro, utan den är politik i sig. Samtidigt har den utgjort hinder för att undersöka migration och etniska relationer i förhållande till den liberala demokratin och dess maktstruktur.

Dahlstedt fokuserar först på s.k. invandrarstäta förorter och visar hur de i nyhetsrapporteringen presenteras antingen som problem eller offer. Media beskriver förortslivet på ett starkt nyanseerat sätt och upprättar på så vis en svartvit världsbild - ofta med "politisk korrekthet" som måltavla. Livet i mångetniska förortsmiljöer är betydligt mer motsägelsefullt än i den bild som nyhetsmedia förmedlar. Enligt Dahlstedt kan journalisternas koloniala förhållning till multi-etniska förorter bidra till att förvandla dem till en demokratis bakgård.

Författaren lyfter fram hip-hop som kulturell representation för tillvaron i förorten. Det finns i hip-hopen en central föreställning om en nära kontakt med förorten. I raptexter fungerar förorten som metafor för gemenskap, stolthet och lojalitet. För dem som inte känner sig hemma i det svenska samhället kan den nära boendemiljön bli identitets- och trygghetskapande. För att bekämpa det stigma som förorten vanligen försetts med gör hip-hop-poeterna en motstämpling inifrån och försöker vända bilden positiv.

Demokratin problem avspeglas i att valdeltagandet i städernas mångetniska områden krymper. Klyftan mellan utländska medborgare och resten av befolkningen avspeglas i röstningsbeteendet. Storstädernas geografiska åtskillnad följs av en politisk åtskillnad där förorterna förpassas till "politiken skuggsida", som Dahlstedt uttrycker det. Särskilt samverkan mellan massmedier och politik kan orsaka minskat politiskt deltagande bland invånarna i de mångetniska förorterna. Många invånare

känner sig kränkta av massmediers, myndigheters och makthavares bemötande av deras förort, eftersom den ofta framställs som avvikande och problematisk, befolkad av "speciella" människor. De menar t.o.m. att förorten på sätt och vis styrs som ett kolonialt samhälle, vilket också ingår i jargongen bland tjänstemännen. Politiker som valtider tillsammans med journalister besöker förorten betraktas av invånarna med skepsis och cynism, som röstfiskare.

En av de centrala teserna i boken är att politisk misstro inte nödvändigtvis är ett tecken på apati och ointresse, utan kan vara ett utslag av kritisk reflektion. Partierna i Sverige har under de senaste decennierna närmast sig varandra till den grad att det är svårt att med utländsk bakgrund se någon skillnad. Varför ens rösta om man inte känner sig höra till det svenska samhället. Med växande utanförskap minskar viljan att delta i majoritetssamhällets formella beslutsprocesser. I själva verket är många som kommer till Sverige redan tidigare politiskt insatta, det är därför de flytt. Anledningen till att de distanserar sig från svenska politik är således inte brist på politiskt intresse, utan att de ställs utanför och inte orkar fortsätta. Det påtvingade utanförskapet är förbundet med människors livsvillkor. Misstron bottnar inte i passivitet och ointresse, utan i motstånd

och är därför inget hot mot demokratin, tvärtom.

I förorten möter politiken en helt annan arena än den traditionella; politiker träder exempelvis in på hip-hop arenan medan hip-hopare intervenerar på politikens arena. Hip-hop poeter har vid enskilda tillfällen medverkat vid evenemang med partipolitisk inramning. Det finns ett ömsesidigt beroende mellan politiker, massmedia och hip-hopartister. Politikerrollen medialiseras och nyhetsmedierna politiseras. Invandrarskap används i syfte att bilda en politisk image. Människor tillskrivs en kultur och tillhörighet vare sig de vill det eller inte och bemöts från hur de positioneras - de förutsätts identifiera sig med en viss kultur och tradition och också vara stolta över den. "Invandrare" är enligt detta synsätt bundna till sina "rötter" och "tradition" och definieras av sin "annanhet" medan "svenskarna" är individer. Identitetspolitiken är dels ett svar på, dels ett led i utestängningsdynamiken som också återfinns i svenskt partiliv.

Dahlstedt konkluderar att det svenska politiska systemet inte lever upp till löftet om frihet och jämlikhet för alla oavsett bakgrund. Rasismen har bytt skepnad och antagit mer subtila former. "Problemet är inte närvaron av representanter som på ett eller annat sätt utger sig för att 'tala för' an-

nars nedtystade grupper i samhället. Problemet är snarare en politisk konjunktur som gör att identitetspolitiken kommersialiseras, förytligas, koopteras... Identitetspolitiken... riskerar att upprätta särskilda rum eller 'reservat' inom svensk politik och permanenta en situation där 'invandrare' förväntas syssla med 'integrationsfrågor' eller intressera sig för 'förortsproblemet'..."

"Reserverad demokrati" är en tankeväckande bok med en ny infallsvinkel på den svenska demokratin av i dag. Trots att den fokuserar på Sverige, är lärdomarna giltiga också i många andra länder. Dahlstedts förortscentrerade perspektiv kan kritiserar för att vara både snävt och generaliserande. Inga definitioner på "invandrartäta förorter" presenteras, det verkar som om inga svenskar skulle bo i sådana. Författaren ligger också nära att snubbla i sin egen grop då han skär invandrarna över en kam. Förortship-hopen talar säkert för många ungdomar med utländsk bakgrund, men det är missvisande att dra alltför stora växlar på den. Med vissa reservationer är dock boken varmt att rekommendera för alla som är intresserade av demokratins problem och framför allt för alla som har politiska ambitioner.

Krister Björklund